

ОБРАЌАЊЕ НА ЕРМИС ЛАФАЗАНОВСКИ, ДИРЕКТОР НА ИНСТИТУТОТ ЗА ФОЛКЛОР „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“ – СКОПЈЕ

Почитуван градоначалник на Струмица, господин Коста Јаневски, почитуван господине Иван Котев, почитувани колеги, соработници, пријатели на македонскиот фолклор,

од името на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ од Скопје, ви посакувам добредојдовте на одбележувањето на двата наши значајни јубилеја „70 години од основање на Институтот“ и 50 години од собирачката активност на нашиот најплоден собирач на народни умотворби Иван Котев.

Почитувани,

Живееме во херојско време, време во кое секој од нас дава свој мал, скромн, но херојски придонес кон непреченото функционирање на: семејството, општеството, државата и институциите. Секој од нас поединечно, како и сите ние заедно, има задача и цел, да ги преброди кризните години во кои живееме и да го пренесе понатаму, во иднината, континуитетот на нашиот бит и идентитет. Во таквата наша поставена цел, од огромна важност се во прв ред: науката, културата, образованието, како база врз која можеме да ја потпремене нашата надеж за иднината. Ние, во Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ од Скопје, сме горди на тоа што славејќи го јубилејот 70 години од основање, го славиме нашиот успех во зачувување на нашиот идентитет и култура и што денес, погледнувајќи наназад, можеме да кажеме: „Да, нашата задача успешно ја извршуваме“, но, во исто време, погледнувајќи наназад, ние можеме да кажеме и: „Да, ние, подготвени, ја дочекуваме иднината“.

Кога во 1950 година се создаваше нашата институција, која имаше за цел да собира, да класифицира и да го анализира нашето културно и традиционално богатство, малкумина беа тие што веруваа во долговечноста на таквата институција земајќи ги предвид историските, идеолошките, финансиските и професионалните предизвици низ кои минуваа институциите во изминатите децении. И еве, денес, во 2021 година, ние можеме да се пофалиме со реализација на значајни проекти за зачувување на нашето фолклорно и културно наследство, како што е, да речеме, непроценливото богатство на архивски материјали, најбогат архив во државава од областа на истражувањето на традиционалната култура. Архивот на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ располага со мошне богата архивска граѓа со фолклорна и етнoлошка содржина. Архивскиот аудиоматеријал е снимен на над 4 000 магнетофонски ленти и касети, сместени во соодветни дрвени кутии, кои пак се чуваат во специјални метални

плакари. За секоја снимена аудиолента постои и соодветна содржинска листа, а во најголем дел материјалот од овие аудиоленти е и дешифриран, т.е. е преточен во текст напишан на машина за пишување. Аудиоматеријалот со музички фолклор, покрај тоа што е дешифриран, во голем дел е и мелографиран, односно за вокалните, вокално-инструменталните и инструменталните изведби постои и нотен запис. Фонотечните материјали на Архивот на Институтот за фолклор се заштитени и со законска регулатива (*ex lege*). Фондот на видеоматеријали од 60-ина видеоленти се чува на видеозаписи, кои, во поголем дел, за жал, е без звучен запис, односно им припаѓа на т.н. „неми филмови“. Овие видеозаписи, обично, се со етнокореолошки материјали, односно се со снимен материјал со изведба на народни ора, а делумно се и со етнолошки материјал, односно со извршување на одредени обреди. Во последниве години, следејќи ги современите технолошки процеси, во институтскиот архив е отворен и фонд со материјали снимени на компакт-дискови, односно е формирана и цедетека.

Меѓу најзначајните настани во нашата историја можат да се забележат и: основањето на списанието „Македонски фолклор“ во далечната 1968 година, од кое, до денес, се објавени околу 80 броеви, во кои, со свои трудови, учествуваат еминентни домашни и странски научници; потоа основањето на Меѓународниот симпозиум за балкански фолклор, во 1969 година, кој континуирано, на секои две години, се одржува до ден-денес.

Како мошне значаен момент во развојот на ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“ претставува и стекнувањето со можноста за организирање на студии од втор и од трет циклус студии, односно овозможувањето на оваа реномирана институција од областа на истражувањето на традиционалната култура да едуцира специјализиран кадар од областа на фолклористиката. Започнувајќи од академската 2008/2009 година, ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“, освен за примарната научноистражувачка дејност, е регистриран и за вршење активности од доменот на високообразовната дејност. Институтот се јавува како организатор на студии од втор циклус (постдипломски, магистерски студии), така што, по успешното завршување на овие студии, студентите се стекнуваат со научната титула – магистер по фолклористика. Според тогашните законски регулативи што овозможуваа стекнување на научната титула – доктор на науки, од истата академска година, по успешноодбранетата

Обраќање на Ермис Лафазановски, директор на Институтот за фолклор...

докторска дисертација на Институтот за фолклор, се овозможи и стекнување со научната титула – доктор по фолклористика. Од академската 2018/2019 год. Институтот за фолклор организира и студии од трет циклус (докторски студии) по фолклористика. Институтот има и статус на придружна членка на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а со свој претставник е застапен и во Сенатот на оваа реномирана високообразовна институција.

Меѓународната соработка со разни научни и високообразовни институции од областа на фолклористиката, етнологијата, етномузикологијата и останатите сродни науки и научни дисциплини се остварува со презентирање и со публикување на научни и на стручни публикации во странски списанија, како и организирање на заеднички научни собири. Научноистражувачкиот кадар во Институтот до сега има реализирано неколку значајни заеднички компаративни меѓународни проекти, финализирани со објавувањето на добиените сознанија од овие истражувања во соодветни монографски трудови, зборници на трудови и списанија. Од особено значење за остварувањето на меѓународната соработка претставува и одржувањето на споменатиот меѓународен симпозиум за балкански фолклор.

ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“ во актуелниов момент има склучено важечки договори за соработка со следниве научни установи во странство: 1. Институтот за славистика при Универзитетот „Адам Мицкјевич“ во Познањ, Полска; 2. Институтот за историја на уметноста, фолклористика и етнологија „М. Т. Рилски“ од Киев, Украина; 3. Институтот за етнологија и фолклористика со етнографски музеј при Бугарската академија на науките (БАН) во Софија, Бугарија; 4. Институтот за славистика при Руската академија на науките (РАН) во Москва, Русија; 5. Етнографскиот Институт при Српската академија на науките и уметностите (САНУ) во Белград, Србија; 6. Институтот за етнологија и фолклористика во Загреб, Хрватска.

За својата значајна работа и придонес кон зачувување на нашето културно и фолклорно богатство Институтот ја има добиено највисоката државна награда „Гоце Делчев“, што се доделува за особено значајни остварувања од интерес за Република Македонија во областа на науката. Оваа награда на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ му беше доделена во 2007 год. за книгата „Фолклорот во Охридско-струшкиот Регион“.

Вториот, но не помалку значаен, јубилеј, којшто го прославува нашиот институт е 50 години од фолклористичката дејност на нашиот најголем современ собирач на народни умотворби – Иван Котев. Велам „наш јубилеј“ затоа што историјата на Институтот за фолклор и животната и собирачката активност на фолклористот Иван Котев се недвосмислено поврзани. Како што самиот истакнува во својата монографија излезена по повод овој јубилеј, пресвртница во неговиот живот претставува проучувањето на фолклорот на Струмица и на Струмичко во далечната 1970 кога Котев се вклучува во програмата на Институтот за фолклор во Скопје за собирање на фолклорни материјали низ целата територија на Република Македонија, под раководство на тогашниот директор Блаже Ристевски. И еве педесет години подоцна Иван Котев и понатаму цврсто опстојува во неговата историска и културолошка мисија, да собере, да запише, да сними, да анализира и да коментира тоа што останало и што опстојува од богатиот македонски фолклор како еден вид завет за иднината, која може да ја дочекаме само ако добро си го познаваме културното богатство на нашето минато и нашата богата традиција. Иван Котев, за македонската фолклористика, претставува тоа што некогаш претставувале еден Марко Цепенков, Кузман Шапкарев, браќата Миладиновци, Стеван Верковиќ, и ние во Институтот за фолклор можеме само да му посакаме уште долги години плодна собирачка активност и плодна работа затоа што, како што кажал и самиот тој: „Македонската фолклорна традиција нè осмислила како народ, сме ја создавале и сме ја чувале за, во најтешки времиња, повторно да тропнеме на нејзината порта“.

*

Дозволете ми на крајот да изразам огромна благодарност до Општината Струмица и посебно до градоначалникот Коста Јаневски за несебичната поддршка, која ја дадоа за организација на овие значајни јубилеи и за симпозиумот, во години кога нашата држава поминува навистина тешки моменти. Посебна благодарност и до колегите од Институтот за фолклор, кои успеаја, по неколку неуспешни обиди (од познатите причини), да го организираат овој значаен настан. И конечно, благодарност и до Иван Котев, кој, од самиот почеток на идејата за прославата на јубилеите, работеше заедно со нас на планирањето и на финализирањето на овој проект.